

Staatbosbeheer
Vereniging Natuurmonumenten
Bond Heemschut
Nederlandse Tuinenstichting
FIM , Boei, AWN
Landschapsbeheer Nederland / LandschappenNL
De12Landschappen/LandschappenNL

De Minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap
Mevrouw dr. J. Bussemaker
Postbus 16375
2500 BJ Den Haag

Betreft: zienswijze concept regeling Erfgoedwet en ontwerp toelichting

10 juli 2014

Geachte minister,

Wij, samenwerkende organisaties voor (landschappelijk) erfgoed, maken graag van de mogelijkheid gebruik om te reageren op uw ontwerp-Erfgoedwet.

In de wetgeving die nu voorligt, ontbreekt de feitelijke bescherming van cultuurlandschap en ruimtelijke ensembles. De borging hiervan is deels ondergebracht in de Natuurbeschermingswet en de toetsversie van de Omgevingswet, maar zou juist in de Erfgoedwet een verankering moeten krijgen. Dit ligt ook in de intentie van de wet om erfgoedbreed tot een integratie te komen. Daar hoort ook de integratie van het groene erfgoed en historische landschapselementen bij.

Wij zijn positief over de inzet van de Erfgoedmonitor als instrument om de staat van het erfgoed te monitoren en eens in de vier jaar te beoordelen in een Erfgoedbalans. Tevens onderschrijven wij het belang van een snellere aanwijzingsprocedure via de uniforme openbare voorbereidingsprocedure.

Desondanks is er een aantal punten waarvan wij menen dat deze aanscherping nodig hebben om o.a. het belang van landschappelijk (groen) erfgoed te verstevigen.

1. Aandachtspunt is dat **termen uniform** moeten worden vastgelegd, zowel in deze wet als in de Omgevingswet zodat ze elkaar niet kunnen bestrijden. Zo worden onder cultureel erfgoed in beide wetten twee totaal verschillende definities gehanteerd.
2. We zien in deze Erfgoedwet **geen ambitie op het gebied ten aanzien van cultuurlandschap (= erfgoed van Nederland), terwijl het cultuurlandschap wel op haar erfgoedmerites gewaardeerd zou moeten worden**. Het cultuurlandschap valt zo tussen wal en schip. Het is onduidelijk waar het belang van deze vorm van erfgoed nu geborgd wordt. We raden aan dit strakker te definiëren. Erfgoed in landschappelijke zin zit niet in invulling van de wet en is

dus niet verankerd in de operationele uitvoering. In beginsel maakt (onder andere) het Beschermd Gezicht het mogelijk ook cultuurlandschap te beschermen.

We stellen u dan ook voor om in de Erfgoedwet:

- cultuurlandschap op haar erfgoedmerites te waarderen en opgaven op dit vlak te duiden
 - cultuurlandschap (naast ander instrumentarium) ook te beschermen krachtens het instrument van het beschermd gezicht
 - Aan de hand van de waardering Instructies op te leggen hoe om te gaan met deze gebieden
 - De wet de kans te laten bieden om hier gelden voor beschikbaar te stellen (nu zijn slechts 3 huidige regelingen genoemd)
3. Operationalisering: ontbreken van aanwijzen van monumenten in hun context. Nu is het aanwijzen van monumenten alleen gericht op de objecten. Een bredere omgevingsbepaling komt daar niet in voor. Wij pleiten ervoor op in de toekomstige **aanwijzingsprogramma's de ruimtelijke samenhang mede een rol te laten** spelen zodat monumenten in hun context benaderd worden.
 4. Werken aan draagvlak is essentieel om de **burger meer bij erfgoed te betrekken**. De aanwijzingsprocedure is uitsluitend ambtshalve, de burger krijgt hierbij geen plaats. Deze benadering past niet bij de participatiesamenleving die het Rijk voorstaat.
 5. In de visie "Kiezen voor Karakter: Erfgoed en ruimte" vastgesteld door uw ministerie is aangegeven wat op **nationaal niveau van belang** is. Dit betreft het UNESCO Werelderfgoed (inclusief de Voorlopige Lijst Werelderfgoed Nederland), kenmerkende stads- en dorpsgezichten, rijksmonumenten en het maritieme erfgoed. De bescherming daarvan is niet terugvertaald in de Erfgoedwet. De gemeenten (en in zekere mate ook de provincies) krijgen op dit vlak een belangrijke uitvoeringstaak maar het is onduidelijk hoe nu zaken die van nationaal belang zijn daadwerkelijk geborgd worden. We vinden dit zorgelijk: het blijft onduidelijk hoe het rijk ongewenste situaties actief gaat bijsturen. We stellen dan ook voor om via convenanten of andere vormen van samenwerking met provincies, waterschappen en gemeenten een goede kwaliteitszorg ten aanzien van de omgang met het cultureel erfgoed te bevorderen.
 6. **Het rijksmonumentenregister bevat alleen gegevens over de inschrijving ter identificatie van de rijksmonumenten**. Hier zijn we op tegen. Het register zou wel degelijk ook de aanwijzingsbesluiten moeten bevatten. Alleen dan wordt duidelijk wat wel en niet beschermd wordt. Tevens vragen wij ons af wat nu de te identificeren gegevens voor een monument zijn? Deze kunnen niet juridisch gebruikt worden omdat ze niet uniform zijn gedefinieerd. Een kader voor (op aanwijzing gericht) onderzoek moet daarom worden vormgegeven. Duidelijke criteria zijn nodig. Geef aan wat er in een register komt en hoe dat benut en geïnterpreteerd zou moeten worden.
 7. Certificering van archeologische bedrijven kan naar onze verwachting tot een betere kwaliteitsborging leiden. Alleen ontbreekt de betrokkenheid van burgers bij de normering en ontbreekt **klachtrecht**. Klachtrecht moet een onderdeel zijn van het kwaliteitsbeleid om burgers inspraak te kunnen geven. De handhaving ligt bij gemeenten, de toetsing ligt bij provincies. Zij kunnen alleen een toetsende rol hebben als het een provinciaal belang betreft. Bij calamiteiten zal RCE nog kunnen ingrijpen, maar dat zullen alleen uitzonderlijke situaties zijn. Daarnaast zou er een **archeologiefonds** moeten komen voor zware schade bij

archeologische vondsten. Een voorbeeld hiervan is het huidige Faunafonds. Uitgangspunt hierbij is het ondervangen van individuele schade voor het collectief belang.

Diverse subsidieregelingen geven uitvoering aan de Erfgoedwet. We willen voor het vervolgproces voor de uitvoering in de AMVB aan u meegeven dat wij zorgen hebben over de beschikbaarheid en effectiviteit van het huidige financiële instrumentarium. Twaalf provincies hebben hun eigen restauratieregeling. Dit leidt tot geografische willekeur en rechtsongelijkheid. De restauratie van rijksmonumenten is nu een lappendeken door de decentralisatie.

Daarnaast constateren we dat de BRIM-middelen tekort lijken te schieten. We dringen aan op een tussentijdse evaluatie om na te gaan of de oorspronkelijke inschatting rond de toereikendheid van middelen wel juist is geweest en de beleidsdoelen wel voldoende tegemoet komt.

Tenslotte zouden wij het passend vinden om in de Memorie van Toelichting aandacht te besteden aan de wijze waarop een koppeling wordt gelegd met geratificeerde convenanten en verdragen, waarbij Nederland zich zal inspannen om Cultureel Erfgoed te hoeden.

Indien u een verdere toelichting wenst op onze inbreng bij deze internetconsultatie zijn wij uiteraard bereid deze te leveren.

Met vriendelijke groet,

Namens Staatbosbeheer, AWN, Boei, De12Landschappen, Landschapsbeheer Nederland, FIM, Bond Heemschut, Natuurmonumenten en Nederlandse Tuinenstichting

contactpersonen:

Sascha van Breukelen, De12Landschappen / LandschappenNL
06 420 655 33 - s.vanbreukelen@de12landschappen.nl

An van Veen, Staatsbosbeheer 06-139 018 72 - a.veen@staatsbosbeheer.nl

Bunnikseweg 27 – 3730 AA – De Bilt - www.landschappen.nl